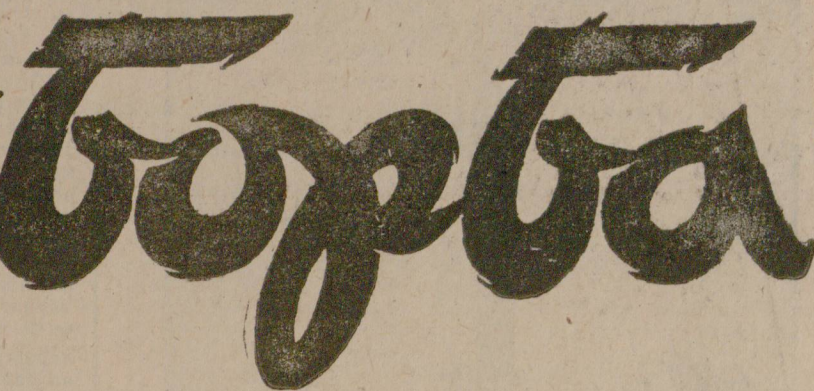

В чест на празника и наближаващата 50-годишнина от

КАКВИ НЕДВИЖИМИ ИМОТИ МОГАТ ДА ПРИДОБИВАТ И ПРИТЕЖАВАТ ГРАЖДАНТЕ

Законът за собствеността — доразвитие на конституционното право — собствеността да не се упражнява във вреда на другите • Какво да разбираме под жилищен и вилен имот • Кои имоти се декларират и докога

В периода на революционните преобразования у нас беше ликвидирана напълно частна собственост. В последните години обаче в резултат на разналово благосъстояние и по пътя на наследяване и строителство, в ръцете на отделни лица се съсредоточава собственост на жилищни и вилни имоти в размер, който надхвърля личните и семейните потребности.

Това наложи създаването на закон за собствеността — доразвитие на конституционното право на собственост, което не трябва да се упражнява във вреда на другите.

Тук предлагаме на вниманието на нашите читатели статията на Пенчо ПЕНЕВ, архитект и Йордан МИЦКАНОВ, в която отговарят на това, какви недвижими имоти могат да се придобиват, притежават и прехвърлят и кои трябва да се декларират до 30 септември тази година.

Законът за собствеността на гражданите произтича от чл. 21 на Конституцията на НРБ, в който четем: т. 1. „Граждани на НРБ имат право на лична собственост върху имоти и вещи задоволяване на своите и на семейството си потребности“.

т. 6. „Граждани не могат да упражняват правото си на собственост и други имуществени права във вреда на обществения интерес“.

Започваме от тук, защото това е изходният пункт за създаването на закона.

Всяко семейство, според закона, съпрузите и техните непълнолетни деца, ако не са встъпили в брак пълнолетните и непълнолетните без родители, могат да притежават един жилищен и един вилен имот, който принадлежи на някой от тях или е тяхна обща собственост. Те могат да притежават гаражи и в местоживеенето, и във вилния имот.

Под жилищен имот трябва да се разбира построяна къща или апартамент, празен парцел, предвиден за застрояване на жилище, правото на строеж върху чужд парцел, правото на надстрояване на жилище над или към съществуваща сграда. Всеки гражданин може да притежава един от тези видове жилищни имоти — едно жилище или един празен парцел, или право на строеж на едно жилище. Размерът на жилище то обаче не може да превишава 120 кв. м. застроена площ, по външни зидарски размери, в което не се включват външните стълбища.

Вътрешните стълбища при сгради над един етаж, общобитови в самостоятелни жилища, също не се включват, а балконите и терасите се включват с коефициент 0,4 от площта им. Вътрешните стълбища при сгради на един етаж, се включват в жилищната площ. Отделните етажи в сградата се считат за повече жилища, само когато са изградени като самостоятелни, съгласно изискванията на строителните правила и норми. Ако не са обособени така, двата етажа се считат за едно жилище с обща квадратура.

Таванските и избените помещения, принадлежащи към жилището, ако не са годни за живеене, не се включват в жилищната площ и не се декларират. Тези помещения, надстройките и пристройките в парцела, ако са обособени като самостоятелни жилища и отговарят на изискванията, се считат за отделни. В случай, когато тези помещения са годни за живеене, но не отговарят за самостоятелни жилища, площта им се

прибавя към тази на основните жилища.

Под вилен имот трябва да се разбира самостоятелна вилна сграда, етаж или част от етаж в нея, вилен парцел или право на строеж. Вилната сграда не трябва да надвишава 60 кв. м.

Когато заварено от закона жилищне или вилно имат повече от 120 и 60 кв. м. съответно и не могат да се обособят в две отделни жилища или вили, семейството или гражданите запазват собствеността си, но в срок до 1 октомври, включително, трябва да ги декларират.

На деклариране подлежат: повече от един жилищен имот, включително и притежаваните две самостоятелни жилища, с обща площ до 120 кв. м., повече от един вилен имот, включително и правото на ползуване на изоставен или пустищ държавен имот и вилите на повече от етаж и половина.

От общото правило — едно семейство не може да притежава повече от едно жилище — законът допуска следните изключения:

Семейство може да има и две самостоятелни жилища в едно или две населени места, но при условие, че едно от тях не задоволява нуждите му. При две самостоятелни жилища законът поставя и изискването членове на семейството да живеят в двете. Такива жилища не могат да се дават под наем.

Другото изключение е предвидено по чл. 4, ал. II от закона, когато това се налага от професионални или здравни нужди на семейството. Препенката се прави от изпълнителните комитети на ОНС.

Освен жилище, вила и гараж, чл. II от закона дава право за притежание и на работилница, ателие, магазин, селскостопански и други помещения, необходими за занаятчийска, търговска или друга законна дейност, за упражняването на която има разрешение. Когато обаче, тя не се упражнява, имотите се прехвърлят по реда на глава втора от закона.

Магазините не са принадлежащи към жилището по смисъла на чл. 3, ал. II от закона.

Ателиетата, магазините, работилниците, складовете се декларират във всички случаи.

На деклариране подлежат всички селскостопански имоти извън строителните граници на населените места и вилни зони, както и имоти по чл. 5, ал. III от закона, когато са над 1200 кв. м.

Подлежат на деклариране също така гаражите, когато са повече от един в местонахождението и във вилния парцел.

Декларира се и жилище, притежавано от лице, което не е навършило пълнолетие (18 години) и когато това е единственият имот на семейството. Това се налага, за да послужи като основа за издаване на документи за изоставено състояние.

Декларира се парцелите, принадлежащи на граждани или на членове на семейства, им, върху които е учредено право на строеж, надстрояване и пристрояване в полза на трети лица, ако този парцел е повече от един жилищен, съответно от един вилен имот.

Граждани са длъжни да декларират притежаваното от тях право на строеж, надстрояване и пристрояване, когато тия права сами и заедно с притежаваните в събственост други имоти от същия вид са над размерите, допустими от закона. Освен това се декларират и пос-

тройките, които са в строеж, извършван лично, чрез жилищно-строителни кооперации, от държавата или по друг начин, макар и собствена върху постройките да не е още придобита, ако строителният имот отделно или заедно с останалите притежавани от гражданите и членовете на семейството имоти превишават размерите по глава първа от закона.

Постройки в строеж се считат тези, на които са излезли изидани основите.

Декларациите се подават в общинските народни съвети по местожителство на декларатора и по определен образец. Ако този срок е пропуснат, недеklarираният имот се отнема безвъзмездно в полза на държавата.

За да се пресекат всякакви опити за извършване на измамни действия при декларирането, законодателят е предвидил наказателна санкция до две години лишаване от свобода на лице, което декларира чужд имот като свой и на притежателя на имота.

След втора бригадирска...

Стоиш и редицата. Започва последната ти вечерна проverka за лятото. Редят се имената на новите ти приятели, с които си спомняват тези, които умряха за да живеем свободни. После флагът започва да се спуска бавно надолу. От утре започват грижите за новата учебна година, за есенните учебни дни. Става ти тъжно, че този месец, е изминал така неусетно, чувстваш, че трудно ще заспиш тази нощ. Защото така е преди всяка раздяла...

Изведнъж с изненада открих на левия флагшток майма и татко. На изпроводък те те, затрупах със съвети. Как да се обличаш, с какви другари да се събираш, как во нещо е бригадирското движение. Усмиваш ми се сияхително — възрастта ти не позволява да правиш обидни, физиономии. Успокояваш ги, че — ето на, утре си отпътуваш при тях. Прииска ти се да поспориш с тях. Не искаш да започваш спора с въпрос и им обясняваш, че всъщност няма какво да ти тави. Всичко е толкова ясно — строили са Димитров град и младежите от Балкана е видял дребничкото момиче от равнината. Бригадирският огън е позлатил косите му, а песента е послужила като парола за едно тъй близко приятелство. Сега въпрос са е посивели коси, но пак си спомняш с усмивка за онова време. Така е, сгледяваш се майма и татко, тогава младата република има ше нужда от строители на бъдещето си, не положил ме основите и... И готов си да тържествувам — само с основни наредби. Трябваше да дойде аз, за да достроя това, което сте започнали.

Все пак прочитай въпроса на устните им — какви са били другарите ти? Какви могат да бъдат, недоумяваш — бригадир. Те ме научиха на приятелство, на ува-

жимопомощ, че и на интернационализъм, ако щете. С мен се трусиха младежи и девойки от цялата страна, от СССР, от Чехословакия, от Полша, от ГДР... А могат ли да бъдат лоши тези, които заедно с мен са духали в окулентите длани, които са оставили частичка от себе си там, откъдето са минали.

Е-е, пиятос на младостта, прекъсват те майма и татко, влагахме ние — в Димитров град, на Прохода на Републиката; по железопътните линии Перник-Волук, Ловеч-Троян... В Кремиковци, Девня, Козлодуг, в консервните фабрики, по кооперативните поля, продължавам ти самохвалната им тирада.

Те нямат повече аргументи и ти се иска да бъдеш до бър с тях. Признаваш, че твоето поколение е благодарно на тях, които са надали основите. Признаваш им правото на радост от твоите дела...

Тръбанът свири отбой. Сепваш се — няма ги родители те ти. Разговорът с тях се е състоял само във въображение ти. Но си доволен от този разговор.

Крайни към бараката и не чуващ как спуснатият флаг общава на звездната нощ, че скоро, съвсем скоро пак ще бъдете тук. Вие — си неблузата армия, за която няма последна смяна...

Иван МИШЕВ

Полтава на осемстотин години

Паметникът на славата в Полтава

Началото на историята на Полтава се губи някъде в дълбоката древност. Първите достоверни исторически сведения за града намираме в летописите от 1174 година. И затова 1974 година е година на 800-годишнината на Полтава.

През вековете градът е бил подложен на ударите на куманите, татарите, турците, полските панове. В героичната история на нашата родина Полтава е увекочена от победата на руските войски над шведските войски през Северната вой-

на от 1700—1721 г. Крепостта издържала тримесечната обсада и многобройните штурмове на шведските войски.

Знаменитата Полтавска битка е станала на 27 юни 1709 година. Сега там, където се е водило сражение, е построен музей. В центъра на града се е разпрострял Октомврийският парк — любимото място за почивка на полтавчани. Център на парка е монументът на Славата, издигнат през 1809 година в чест на стогодишнината на Полтавската бит-

ка, на мястото, където полтавчани са посрещнали войските на Петър I след разгрома на шведската армия. Полтава! Нейният образ отдавна е влязал в литературата, музиката, изобразителното изкуство: „Полтавската баталия“ на М. Ломоносов, „Полтава“ на А. Пушкин, „Наташка-Полтавка“ на И. П. Котляревски... По нейните широки проспекти и сенчести алеи сякаш още звучат стъпките на поетите и писателите И. П. Котляревски и Т. Г. Шевченко, на Панас Мирни, на актьора М. Щепки, на художника Н. Ярошенко... Съдбата на мнозина изтъкнати дейци на литературата и изкуството е била свързана с Полтава. За това говорят многобройните паметници и седале музеи в града.

Гостите на нашия град посещават с благодарение дома-музей на И. П. Котляревски, класика на украинската литература, прекланят глава пред гроба на великия руски писател-хуманист В. Г. Короленко, който е живял тук дедесет години, спират пред паметника на нашия земляк Н. В. Гогол.

Полтава стана люлка на цяла плеада таланти от наше време. Първият народен комисар на просветата А. Луначарски, педагогът А. Макаренко, писателите А. Головки и О. Гончар — това са само неколцина от онези, чийто жизнен път е минал през града.

Сега тук бурно се развива машиностроителната, металобработвателната, леката хранителната промишленост и други отрасли. Уникален е заводът за изкуствени еластични и еластични текстилни. Но не само земните, а и космическите проблеми вълнуват полтавчани. Към обикновения със звездите небе са насочили телескопите на Полтавската обсерватория. Тук следват повече от двадесет хиляди студенти, възпитаници на петте висши учебни заведения.

В Полтава се пазят много жество забележителни архитектурни ансамбли от различни векове.

Адам ЗАРУДЕНСКИ

Септември ще бъде май

Наша ера върх легенди и бойни песни ба-
записани по кървавия мъл.
Сложи уху на тая пръст
от подвиза пропаща,
заслушай се
и ч пролетния здръч
ще чуеш тропот на копита,
предсметни вопли,
сух картени гръх...

Преди слънце 200 работници и служители от Ремонтния завод в Павлики потеглиха за Мглиж. Отнахмем на среща с героичното минало, да чуем една незабравима кантата за Септемврийското въстание.

Първите слънчеви лъчи в тази утрин ни поздравиха да леж от родния град. Пътувахме с няколко коли и автобуси през Прохода на републиката, който пазим сивден спомен за

бригадирската героика от първите години на свободата.

Кратка почивка на Превала и внушителната колона се устремява надолу към китна Розова долина. Тук ни обзема ново чувство, свързано с имената на Ботев, Левски и Вазов.

Мглиж! Тихо и спретнато градче, притулено в склоновете на планината. Човек не би казал, че тук преди 50 години е пламнало въстание, което извиси величието на народа ни.

Пред новия културен дом

ПО СЛЕДИТЕ НА ПОДВИГА

Неотдавна ние, членовете на втора градска партийна организация — Горна Оряховица, предприехме екскурзия до светите за всеки българин места — връх Столето, Бузуджа и храма-паметник край село Шипка.

Столетов ни посрещна мрачен и забулен в гъста мъгла. Поклонихме се пред светлата памет на руските богатири и опълченците, дали живота си за свободата на България.

На Бузуджа най-напред спряхме пред потъналата в цветя паметник на загиналите партизани. След това междубореве пред нас се откри барефект на Бузуджанския конгрес. Сведоме чела пред подвига на Дядото и неговите съратници — основатели на Българската комунистическа партия. Ето го и величественият, белокаменен Хаджи Димитър. И сякаш пред погледите ни оживя битката срещу османския поробител. Стоим тихи и безмълвни. Тук не може да се говори. Тук всяко дърво, всяка тревичка разказват за един безсмъртен подвиг.

Слънцето разкъса мрачното було на Балкана. Някъде долу грейнаха позлатените кубета на храма-паметник. „Руското чудо“ ни възхити с великодушната си архитектура, с блясъка си. Спомнихме си повода за построяването му. И отново ни обхвана онова благоговение, което почувствахме горе — на старопланинско то било.

Чуден, незабравим ден. Споменът за него ще остане жива ни в сърцата ни.

Ана МАРИНОВА

вече ни очакваха нашите приятели от Стара Загора. Тук бяха и участниците в септемврийската епопея — Кръсто Марков, Иван Мухтарев, Енчо Тасманлиев и Иван Кочинев, с които потеглихме за историческото място „Дядо Минчовият орех“, където е взето съдебното решение.

Свято място! Очите опипват, сърцата са неспокойни. Тук е роден подвиг, вдигнал народа на шурм с търнокопи и сопи...

Скромни митинг. Или не — това беше едно възпоменание за оня чутен Септември, който трябваше да стане май. Разказът на дадо Кръсто Марков е покъртителен. Ожибява сякаш всичко пред очите ни и ни прави съпричастни с величното. Разстоянието на времето се скъсява у нас. Спомението на ветерана се сливат с настоящето. И... септември стана май! Създадохме пророческите думи на поета...

Разделяме се с Мглиж с по-богати сърца, с по-голяма гордост в тях. Отново на път. Боровият водовъртеж, ухапването на смола опиват. Ето ни на Бузуджа — друго свято място.

Денят минава незабелязано. Идва вечерта. Незабравима ще остане и тя с богатата програма, със зарята на легендарния Балкан.

Гичка ФИЛИПОВА

Готови за учебната година

Още в края на миналата учебна година в Овча могила бяха взети мерки за ремонта на двете училища. Особени грижи бяха положени за работилниците към тях.

Далеч преди първия школен звънец всичко е готово. За върши и разширяването на прогимназията, което беше започнато през 1972 г. С него учебните стаи се увеличиха с още шест. Така се осигурява приемането на учениците от съставното село Червена. Тук е обзаведена столова с модерна кухня, умивалня, складова база и специална стая за помощния персонал.

Всичко това е плод на грижите и вниманието на цялата общност и особено на неуморния учителски колектив.

Петър ПАНЧЕВ

Грижи за неделния отдих на трудещите се

Градският народен съвет и градският съвет за изкуство и култура в Павлики полагат постоянни грижи за пълноценния неделен отдих на трудещите се. Изпълнявайки задачите за по-нататъшното укрепване и развитие на обществено-държавното начало в управлението на културната дейност и комплексното решаване на проблемите за задоволяване потребностите на трудещите се, в града е направено много за неделния отдих на трудещите се, за тяхното естетическо възпитание.

В единия край на градския парк е воопаркът, край който всеки ден растават деца и възрастни, за да наблюдават мечките и лъвовете, вълците и лисиците, да се радват на срънгатата и елени те, да се любуют на различните видове птици. Редовно в парка духовният оркестър при народното читалище „Карл Маркс“ с диригент Серафим Серафимов изнася

концерти.

Друго място за неделен отдих е лесопаркът, който се простира на най-високата част на града, на площ от около 100 декара. След окончателното му залесяване той ще се слее с гората край село Дъскот. Тук сред дуплите на боровата горичка е построен модерният ресторант „Маринопол“, където посетителите отсядат вечер и се любуют на красивата гледка, която се открива от хълма.

Младежкият парк със своята зеленина, с оригиналните си скулптурни елементи, както и градната „Стефан Караджа“ са също любимите места за отдих.

Голям брой граждани се отправят всеки почивен ден с автобуси, леки коли и други превозни средства към язовир „Александър Стамболийски“. Прекрасната природна край езерото предлага отлични възможности за отдих. За съжаление обаче

все още няма редовни автобуси за язовира, което е сериозна причина посещението на този красив, кът да е сравнително слабо.

Сложено е едно добро начало. Но още по-приемлива са перспективите. Заста се работи само по озеленяването край язовир „Александър Стамболийски“, а след като бъде утвърден благоустроителният план, ще започне усилено строителство на комуналния и спортния, почивния стаи, спортни, детски, паркови, къмпинги, лагуни бази, пристани за лодки, хотел-ресторант и др. През следващите години в градския парк ще се построи алпийски и модерен открит театър. Ще се благоустроят непрекъснато и другите паркове и градини в града. Ще бъде разширен и съществуващият зоопарк.

За решаване на предстоящите задачи в бъдеще градският народен съвет ще се спира на помощта на гражданите както за опазване на създаното, така и за строителството на нови обекти за съдържателен неделен отдих.

Атанас ПАСКАЛЕВ

Фабрика за безалкохолни напитки — Велико Търново

т о с ц

да назначи ПРАВОСПОСОБНИ ШОФЬОРИ за цеха във Велико Търново:
На товарен автомобил ГАЗ-51 — 1;
На лека кола „Варшава“ — 1;
и за цеха в Горна Оряховица:
На товарен автомобил ГАЗ-51 — 1.

Постъпване на работа веднага. Справки на телефон 2-35-61 и 2-36-61.

Електромонтажно управление

— Велико Търново

п р и е м а

постоянно от всяко 1, 10 и 20 число на месеца, мъже и жени от 17 до 40-годишна възраст за обучение по следните специалности:
ЕЛЕКТРОМОНТОРИ
ЕЛЕКТРОЗАВАРЧИЦИ

Кандидатите се изпращат от нас [на курс за квалификация в Специална монтажна школа гр. Русе.] След завършване на обучението, курсистите придобиват де IV разред и се назначават веднага на работа в ЕМУ — В. Търново и съставните електромонтажни групи.

По време на обучението всички курсисти получават издръжка: за семейни 30 лв. плюс детските надбавки, а за неженени по 25 лв. на месец.

Всички курсисти са подсигурени с безплатна храна, облекчение, учебни помагала, работно облекло и други.

За подобни сведения се относайте към школата Русе, телефон 4-03-49 и ЕМУ — В. Търново, телефон 2-18-22.

2—1

ОТГОВОРНИ ЗАДАЧИ ПРЕД ЖИВОТНОВЪДСТВОТО

Изостанването в производството на краве мляко продължава • Големият резерв — личното животновъдство • Ще се промени ли отношението на стопаните към животновъдството • Какво се прави и какво предстои

За успешното изпълнение на отговорните задачи в животновъдството са необходими нов стил и метод на работа, нов подход към неговите проблеми от завеждащи ферми, специалисти, председатели на стопанства и комплекси. То не се потвърди още веднъж на двете национални съвещания и на срещата с партийния и селскостопански актив от окръга по въпросите на животновъдството. Практическите резултати от направеното досега обаче говорят, че желаният обрат в работата още не е настъпил.

Миналия месец, а и сега, изостанването в производството на мляко от окръга е изключително голямо. С изключение на АПК — Павлики всички останали комплекси не изпълняват дневните графици и само за последните 30 дни производството на краве мляко е намалено с 14 000 л.

Въпреки многото критични бележки, ръководствата на стопанствата в Сушица, Драганово, Горна Студена, Балван продължават да допускат нередовно хранене, което в крайна сметка е причина за провалянето на млечния.

През последните месеци се забелязва и тревожната тенденция за намаляване броя на свинете, което може да затрудни сериозно изпълнението на плана за месото.

Всичко това показва, че усилията на партийните и стопански ръководства трябва да се насочат към решаването на три основни въпроса — правилно хранене и пълно използване на продуктивните възможности на животните, изключителни мерки за прибиране и съхранение на всички фуражи и увеличаване броя на животните в основните стада.

Наред с общественото, важен резерв за задоволяване на нуждите от мляко, месо и яйца представлява и личното животновъдство. Обаче въпреки редицата правителствени разпореджения броят на животните от този сектор в окръга намалява. Може да се каже, че ръководствата на АПК, ТКЗС и ДЗС, председателите на някои народни съвети не обръщат необходимото внимание на личното животновъдство. На стопаните, които се занимават с него, се създават неоправдани трудности, като се смята, че то е практика, която трябва да се ликвидира, макар че съществуват категорични разпоредения по този въпрос. С това може да се обясни и положението, което сламата, царевичният и слънчогледовите пиги, които не могат да се приберат от стопанствата, се унищожават, но не се предоставят на стопаните за личното животновъдство. Така се е стигнало до положението в селата като Дъскот, Алеково, Мластарево, Павел, Българско Сливово да има само по 1—2 крави.

Малко е направеното и от страна на изкупвателните организации. Време е да се разбере, че те не са само купувачи, а трябва да въздействуват и да помагат на производителите на месо, мляко и яйца, да им оказват необходимото съдействие.

За развитието на личното животновъдство Бюрото на Министерския съвет утвърди разпореджение № 154 и прие

ПРЕДСРОЧНО

Трудовият колектив на завода за училищна мебел и посолбия „Кирил и Методий“ — Елена вече разпоруча, че е изпълен насрещния план за деветмесечното. До края на септември на народното стопанство ще бъде предадена в повече продукция за 360 000 лева.

Сега специалистите, работниците и служителите са насочили усилията си към това да осигурят изработване на учебните помагала по новата образователна система за първи клас и да снабдят училищата в цялата страна.

В духа на призова, който отпраща към работниците от материалното производство в града за преизпълнение на насрещния планове, колективът на завода още през октомври ще приключи годишната производствена програма, като до края на декември ще даде насрещния план промишлената продукция за около 800 000 лева.

специална програма за неговото изпълнение. Личното животновъдство става съществена част на общественото. От 1974 година ще се изработва единен план за производството и изкупуване на месо, мляко и яйца от обществените и личните сектори. Според него всяка следваща година трябва да се получи от личното животновъдство 6150 т месо и 3600 т мляко. Изпълнението на тази задача изисква още отсега да се вземат сериозни мерки във всички стопанства и комплекси.

Във връзка с изпълнението на програмата на Министерския съвет, в окръга производството и изкупуването на свинско месо ще става чрез ПМК и АПК. До 1 ноември ръководствата на ТКЗС и ДЗС съвместно с ДСП „Родопи“, потребителните кооперации, общинските народни съвети и отечественофронтови организации трябва да на правят, разпределение по стопаните и да сключат договори за производство на бройлери и други птици. Такова разпределение трябва да се направи и за изкупуването на агнешкото, пилешкото и овчето месо, както и за приемането на млякото от личните стопанства, за което ОКС трябва да разкрие млекосъбирателни пунктове.

Запазва се и раздаването

на натуралните премии от фураж срещу заплащане по до сега съществуващите норми. Ще се дава и по 2 кг безплатен фураж за килограм животно телено предалено агнета и яреца, по 1 кг за шилета за износ и по 0,300 кг за всеки литър мляко при 3,6 масленост. При сключването на договори те ще се дава половината от предвидената премия, а останалата след предаване на договорната продукция.

ПАК, АПК, ТКЗС и ДЗС трябва да подпомагат личните стопанства със семена, торове, транспорт, слама, царевичка, а също и да осигурят организирано пастира за личното животновъдство при условията на ТКЗС и ДЗС.

Всичко това показва голямото внимание, което се отдава на личното животновъдство. Навременното решаване на въпросите на 154-то разпоредение на Министерския съвет трябва да стане задължение на всички стопански и партийни ръководства, на народните съвети и отечественофронтовите организации. То ва ще осигури получаването на повече продукция от личното животновъдство и ще повиши още повече неговата роля като резерв на народното стопанство.

Иван КУКУВЕРОВ
зам. началник на управлението „Земеделски“ при ОНС

Напрегнато е всекидневното в трошачно-мийната и сортировъчна инсталация край Лесичери. За нуждите на район „Пътни строители“ — Велико Търново, багеристът Велико Стоянов натоварва средно за деня по 800 тона баласта.

Хора, с които се гордеем

Калинка Драганова

е зела своето място чедничката в производството на краве мляко. Тя плавно и точно извършва отговорни работи манипулации при прошиване на платките ПЗУ — пасивно запаметяващо устройство. Успехите си в производството дължи на първо място на самодисциплината, на уменията си да се съсредоточава. Тя е въела и нещо ново, резултат на нейните творчески търсения и с това е съкратила значително времето за изработката на една платка.

— Всеки от нас следва да си бъде изтедлен контролор — ми каза тя. — След всяко завършване на платката аз сама си я проверявам и веднага отстранявам собствените си технологични грешки. Първата си голяма награда получих лично от директора, когато предадох първа платка без нито една грешка. В началото често си мислех, че дади стана не грешка, та открива толкова пропуски, но после се уверихме, че всичко зависи от нас и сега моите платки винаги имат под дупките мите технологични грешки. Това за мене е най-голямата радост, че овладях производството и сега мога да уча и другарките си.

И действително, от нея са се учили Йорданка Русева, Радка Лисичкова и други.

Проявил интерес къде се е научила така бързо да работи. Тя сподели, че е завършила училище за килимарки и е работила продължително време като килимарка в Котел. Тук е дошла със съпруга си, който е бил преместен на работата във Велико Търново.

Много награди и почетни звания е получила по-рано, но немало са те и сега в нашия завод. Хората от първите редици на труда са били винаги на почет и уважение. Така е и с Калинка Драганова. Всички в завода я уважават заради труда и.

Драган ВЕЛЕВ

Всякога може да се намери изход

Мавриковци не са научени да се предават • Бригадата от помагателни работници произведе 23 000 метра плат • От 16 на 24 стана и ... 1664 вретена

И ръководители, и работници еднакво са загрижени за изпълнението на насрещния план. Този въпрос като във фокус е събрал мислите и стремелите на всички от текстилната фабрика „В. Мавриков“ — Велико Търново. Не достигат на квалифицирани тъкачки и педачки за задвижването на станове и вретената сега е най-сериозната пречка за изпълнението на насрещния план. Административно-техническото ръководство търси изход от това трудно положение. Предприемат се редица начинания, като увеличаване оборотите на някои машини, осигуряване на замяна на работниците през време на почивка за закуски, съкращаване на престоята за зареждане на станове и други. Въпреки всичко изостанването поради спрени машини от липса на работна ръка не може да се донесе.

Трябва да се направи нещо и то такова, което да реши задачата по насрещния план. Първи помощник и този път е партийната организация. Пред колективите на цеховете трябва се поставя въпросът за изостанването и се апелира за съдействие и участие на всички. Нужно е да се адигне на крак целият колектив, защото само той е в състояние да реши задачата. На събранията на партийните групи и първичните партийни организации се поставят арменни партийни поръчения на комунисите.

Не, мавриковци не са научени да се предават, те не вдигнаха белия байрак. Изход беше намерен. Най-напред се сформира една помощна бригада от помагателните работници. В продължение на десет дни тя работи през нощ

та и произведе 23 000 м плат. Чувствайки отговорността си като членове на колектива, Златка Иванова, Снежана Тихова, Спаска Чернева, Кинка Матева, Милка Чапкънова, Стефка Тинчева и майсторите Михаил Николов, Симеон Иванов и Стоян Александров нощ след нощ, заставаха до машините, метър след метър догонваха изостанването. Когато всички спяха, те бодърстваха и се бореа за честта на колектива.

Какво да се прави обаче със станове, които през две те сменят недвижени поради липса на тъкачки и с вретената поради липса на педачки? С решаването на този проблем се заемат пак самите работници. Мария Павлова, Слава Николаева, Недка Златанова, Атанаска Стойчева и Хилда Григорова решават да преминат на обслужване от 16 на 24 стана. Други седем-осем тъкачки преминават от 14 на 18 стана и още десетина тъкачки увеличават обслужването с по два-три стана. В предачния цех Пенка Якимова и Недка Балева са обслужват по 3,5 машини или по 1456 вретена, а носи телката на „Народен орден на труда“ — златен — Мария Паришкова и Мария Лазакова обслужват по 1664 вретена.

Колко голяма е радостта и гордостта на всички тези сателити и скромни хора, когато научиха, че благодарение на техния високоинтензивен труд и всеотдайност насрещният план на предприятието за осеммесечното е преизпълнен. На деветосептемврийската манифестация те отново бяха с високо вдигнати чела.

Георги ИГНАТОВ

БЪЛГАРСКАТА ИЗЧИСЛИТЕЛНА ТЕХНИКА

Конкретните решения за изграждане на автоматични системи за управление, за автоматизация и кибернетизация на производството, приети на Септемврийския пленум на ЦК на БКП от 1969 година, дадоха нов мощен тласък за развитието на изчислителната техника, позволиха на нашата страна да израсне в това отношение като равнопоставен партньор на другите страни-членки на СИВ.

В сътрудничество с други социалистически страни България участва в проектирането на „Единна система на пълно съвместими цифрови електронно-изчислителни машини“ (различните машини от „системата“ могат да работят заедно и устройствата на всяка от тях са пригодни и за останалите). В рамките на тази програма съвместно със съветски специалисти е създадена универсална, от трето поколение цифрова електронно-изчислителна машина „ЕС-1020“. Тя е предназначена за приложения в научните и проектантските организации, в промишлените предприятия, в държавните учреждения и ведомствата за решаване на широк кръг от научно-технически и информационно-логически задачи. „ЕС-1020“ се комплексува от функционално оформени блокове, които могат да се настройват автономно. Конструкцията ѝ позволява, според изискванията на потребителите, включването на редица допълнителни блокове за повишаване производителността и изпълняваните на някои специфични задачи. Машината може да работи в системи заедно с другите устройства на „единната система“.

За „единната система“ в заводите на ДСО „Изот“ се изработват запаметяващи и управляващи устройства на магнитен диск и магнитна лента, терминали (устройства за връзка между отделните машини и между машините и човека), устройства за въвеждане и извеждане на информация, за печат, за подготовка на данни и др.

ПРОДАВАМ моторна товарна триколка — Лясковец „Девет септември“ 53 — Сидерова — вечер.

Фабрика за преработка на пластмаси
— Велико Търново чл. „Магистрална“ 1
(до мебелния завод „Победа“)

ЩЕ ПРИЕМА

ОГРАНИЧЕН БРОЙ РАБОТНИЦИ за производство на медицински и други пластмасови изделия.
Към предприятието има добре уреден стол.
Липсата на вредности, замършеност и шум, създава добри условия за напълно безопасна работа.
Справки в „Личен състав“ или телефон 2-18-11.

Комитет за изкуство и култура

Институт за културно-просветни кадри

— Варна

ЩЕ ПРОВЕДЕ

Допълнителни кандидат-студентски изпити за профилите с втора специалност — музикална и танцова самодейност.
За допускане до състезателни изпити могат да кандидатствуват без ограничение по окръзи:

Кандидатствувалите в други ВУЗ и ПУВЗ, издържали успешно писмените си изпити по български език и литература и за проверка на общата култура и политическата подготовка.

Кандидатствувалите в други ВУЗ и ПУВЗ, които не са полагали писмен изпит по български език и литература, но успешно са издържали изпита за проверка на общата култура и политическата подготовка, независимо от успеха по другите им състезателни изпити.

Некандидатствувалите в други ВУЗ и ПУВЗ изобщо.
Кандидатите подават молби по реда установен за всички кандидат-студенти. Към тях се прилагат и служебна бележка от съответните ВУЗ и ПУВЗ за успеха от посочените по-горе изпити.

Кандидатите от първа група полагат устните изпити по КРП и по съответната художествена специалност — музикално или танцово изкуство. Кандидатите от втора група полагат писмен състезателен изпит по български език и литература, а кандидатите от трета група освен посочените по-горе за двете групи изпити, още и изпита за проверка на общата култура и политическата подготовка (всички полагачи се по Наредбата изпити).

Краен срок за подаване на молбите е 24 септември 1973 година. Допълнителните състезателни изпити ще се провеждат от 25 до 28 септември, както следва:

По музикално и танцово изкуство — устен, на 25. IX — за всички кандидатствували допълнително.
По културно-просветна работа — устен, на 26. IX — за всички кандидатствували допълнително.
За проверка на общата култура и политическата подготовка — писмен, на 27. IX. (за кандидатите от трета група).
По български език и литература — писмен на 28. IX. — за кандидатите от втора и трета група.

За допълнителни разяснения: Справки
ника за кандидат-студентите за учебната
1973/74 година, в които са публикувани
и конспектите за състезателните изпити,
страници 141-145 и 412-417.

Писма до редакцията

БЛАГОДАРИМ ТИ,
ДРУГАРЮ МИНКОВ!

На 11 август група служители от Районната станция на съобщенията в Свищов пътувахме с автобус за хижа „Чу Мерна“, за да прекараме там почивния си ден. На последния километър от превала на Твърдишка проход моторът се повреди и спря да работи. Засуетихме се около шотофора, който правеше отчаяни опити да отстрани повредата. Много превозни средства бяха отминавали, някои спиряха, за да дадат съвет, други просто „бързаха“ по пътя си. А вечерният предвечаваше студена планинска нощ...

Най-сетне мина товарна кола ВТ-71—16. Шофьорът спря, осведоми се за бедата и предложи да изтегли автобуса до близката ловна хижа, където можеше да се настаним да пошуваме. На раздяла шофьорът ни обеща на следващия ден да направи всичко възможно, за да ни достави необходимата резервна част за мотора.

Утрото на следващия ден ни посрещна с приятна изненада. Намерихме колата в изправност. Отзивчивият шофьор беше минал рано, монтирал резервната част и осигурил бележка: „Колега, от страничката. На добър път!“ Под тези думи нямаше никакъв подтекст и адрес.

Скромната и високоблагородна постъпка на непознатия човек ни развълнува. След като вече можеше да продължим маршрута си, от крикме ние на нашия приятел — Димитър Желев Минков. Работи в ДЗС — Елена.

И сега всички участници в екскурзията му благодарим от

сърце за помощта в трудните часове.

Захари АБАДЖИЕВ

ТАКА ТРЯБВА ДА СЕ РАБОТИ

Потърсих услугите на чех за поправки на чанти и обувки в Дома за услуги във Велико Търново. Поправката, която исках, беше дребна, но достатъчно беше двете другарки само да погледнат и да ми откажат под предлог, че „играта“ била голяма. Няколко работи да се заемем с тази работа...

Товага се обрнах към същия чех на ТПК „Трапезица“ на улица „Васил Левски“ 31. Блажка Лалева прие по ръката веднага. Останалите работнички също възразиха, че услугата била трудоемка. Но тя спокойно им отговори, че ще извърши поправката.

Възхити ме готовността на тази млада жена, която със скромния си жест показа как трябва да се работи с хората. Без думи Блажка Лалева даде един малък урок на своите колеги от кооперацията и Дома за услуги.

Л. ПОПОВА
Велико Търново
ул. „Васил Левски“ 39

С ОБИЧ КЪМ
ПРОФЕСИЯТА И ХОРАТА

Вежлива, усмихната и винаги отзивчива към всички е акушерката Станка Иванова от Механичния завод в Лясковец. Всички жени я търсят за помощ и съвет, за консултация.

Когато за първи път ми се наложи да я потърся, не знаех как ще ме посрещне, за това влязох в кабинета плахо. Но само за минути преодолях смущението си — по

срещна ме като добра крива телка. Такива са впечатленията и на другите млади жени, които се нуждаят от помощта ѝ. На бъдещите майки предлага бележки за трудоустраиването, купони за безплатна закуска, а при неразположение — болнични листове. Следи отблъзано състояние то на всяка от тях. Затова ѝ се доверяваме и търсим квалификацията ѝ помощ, защото ва сме ѝ признателни за топло отношение към хората.

Мария НЕДЯЛКОВА
Дрягичево

УСЛУГИ, КОИТО НЕ
СТРУВАТ ПАРИ...

Занесох повредения си радиопарат в цеха за ремонт в града ни. Прие го отговорникът Димитър Димитров. След като го прегледа, установи, че няма никаква повреда, а е разлепена само една лампа. Веднага я запон и апаратът беше готов. За услугата не ми взе никакви пари. А новата лампа струваше 5 лева. Ако техникът беше не добросъвестен гражданин, то щеше да приеме апарата ми за „повреден“ и да ме накара да заплатя за „поправка“.

Втори подобен случай имах в часовничарския цех на ТПК „Росица“. Отговорникът на цеха Иван Димитров оправда дребната „повреда“ на една от стрелките и любезно ме изпрати, за което получих само едно „благодаря“. За подобна услуга ми разказа и един мой съгражданин. Това затвърди убеждението ми, че има честни и добри служители, които изпълняват задълженията си съвестно и безкористно.

Иван МАЧЕВ
бул. „Руски“ 31, Павлики

НОВООТКРИТИЯТ КАЛОЯНОВ ПРЪСТЕН

При археологическите разкопки в търновската църква „Св. четирдесет мъченици“ през 1972 г. бе открит скелет на снажен мъж, а заедно с това масивен златен пръстен. Разкопките все още не са довършени, въпреки това, в печата проникнаха няколко кратки анонимни вестни за находката, наш писател на писа по този повод вестникарска статия и изказа такива произволни предположения, които повече ще смутят читателя и ще му внушат напълно погрешни тълкувания, вместо да го ориентират правилно. Докато цялата находка не бъде довършена и проучена най-внимателно от специалистите, на първо място археолози, позволено е, естествено, само да се изкажат предпазливи предположения.

Главният въпрос е — кому принадлежи откритият скелет, кому е принадлежал също и намереният там златен пръстен. С оглед на досега изказаните предположения, налага се да се потърси отговор — дали този пръстен може да се припише на българския владетел от края на XII и самото начало на XIII век, цар Калоян (1197-1207), или пък трябва да се допусне, че той е бил притежател на друга историческа личност от нашето средновековие, за която иначе не притежаваме точни сведения.

Нека припомним някои основи данни за биографията на цар Калоян, които биха ни помогнали да отговорим на въпроса за възможното отъждествяване на притежателя на златния пръстен с царицата на българския владетел. Точната дата на рождението на третия от братята Асеневци не е известна. Може да се предполага, че той е бил роден към 1167-1170 г. и по време на въстанието през есента 1185 г. е бил юноша на около 15 до 18-годишна възраст. Неговото име е чисто славянобългарско. Йоаница (Иваница), умалително от Йоан (Иван). В едно от известията за най-ранния период от живота му той е споменат просто под името Йоан. В първото послание на папа Иннокентий III до него, писано в края на декември 1199 г. или в началото на 1200 г., той е назоваван „благородният мъж Йоаница“. Не изглежда трудно да се отгатне кога и где той е получил името Калоян, с което е широко известен в историята.

По време на похода на византийския император Исаак II Ангел през 1187 г. жената на истинския владетел на българите Асен, Елена, попаднала в плен у ромеите. Извършване на била размяна за нейното освобождение като заложник във Византия бил отведен младият Йоаница, очевидно без негово съгласие. Съвременник на събитията, византийският историк Никита Хониат съобщава, че той прекарал във Византия, по всяка вероятност в самата византийска столица, „доста дълго време“. Именно сред ромеите най-младият потомък на Асеневския род получил прозвището Калоян, и то поради своята външност: „хубавият Йоан“.

Години по-късно, когато той стоял начело на българската държава и воювал с ромеите, му било дадено презри телното прозвище „Скиполян“ или „Кучи-Йоан“, сякаш за от мъшението и да се запали при знанието: — чрез името — за неговата телесна красота.

Откритият в църквата „Св. четирдесет мъченици“ скелет представя снажен и млад човек, висок около 195 см, със широки гърди; тридесет и две добре запазени зъба са красиви и днес устата на скелета. Не са ли били тъмни тези белези на необикновено снажност и сили, които най-много са възбуждали ромеите, да му дадат прозвище, изразяващо възхищение и удивление?

По всяка вероятност младият Йоаница прекарал в заложничество сред византийците най-малко две или три години, преди да избяга и да се завърне при своите в Търновска България. Животът му през следните няколко години не е известен. Каква дължина е заемал той редом с братята си по това време? Като се съди по неговата дейност по бойните полета през годините на неговото царуване, трябва да допуснем, че през цялото управление на Асен — до неговото убийство в 1196, както и през краткото управление на Петър, до убийството му през 1197 г., Калоян е взел най-

живо участие във всички военни начинания и изпълнявал всички военни длъжности, просто като верен сътрудник на своите по-възрастни братя. Именно тогава той е могел да притежава този тежък златен пръстен, върху който няма нищо друго, освен посвещаването на неговото име, несъмнено достатъчно известно, и без никаква официална титла.

Надписът върху пръстена е напълно четлив и кратък. След кръстен знак, за който е изказано предположение, че бил представлял глаголическа буква, следва надписът: КАЛОЯНОВ ПРЪСТЕН. Както изглежда, относително на името Калоян сред близките съвременници на този владетел е съществувало колебание. В оловния печат (молибдову) на цар Калоян, намерен някога от нашия възрожденец Никола Обретенов и обнародван през 1932 г. от покойния му мизмат Н. А. Мушмов, името е написано във втората си част, с о-мега и двойно, за предаване на Я. Този оловен печат, който — в разрез на някои съмнения — трябва да се смята за автентичен, може да бъде използван като сравнителен материал за проучване на новотърновския пръстен-печат. В Синодния на българската църква името е дадено в напис КАЛО-ЯН[Ъ], подобно на формата в нашия печат. Подобно предаване на крайната гръцка от името се среща и у патриарх Евтимий, който иначе следва гръцкия напис. Името е дадено в родителен падеж: „Калоянов пръстен“, както това се чете в няколко други пръстени от нашето средновековие, напр.: Ходоров пръстен, Витомиров пръстен, Радомир пръстен и др. Думата ПРЪСТЕН е дадена в нейната старинна форма: ПРЪС-ТЕНЪ, което трябва да се тълкува като допълнителен доказ за автентичността на паметника. В средата на лицето поле има стилизирана фигура на лъв, нагледна да запълни разполагаемия пространствено. Предположението, че тук би следвало да видим образ на дракон, е напълно произволно: то почива на неубедителни твърдения за късно запазване на символи от първобългарския езически канон. Общо взето, този пръстен-печат е принадлежал на лице, което е заемало отговорна длъжност в българската държава и чрез негово „подпечатване“ послания и разпоредби. Познаваме ли за онова време друга историческа личност с име Калоян, освен третият представител на Асеневци? Вместо да се формулират предположения за други, несъществуващи или малко познати исторически личности, би трябвало да мислим за оная личност, която най-добре познаваме.

Още по времето на Калоян новата смърт пред стените на Солун през есента на 1207 г. са възникнали легенди, които забравят историческото събитие. Както е познато, в края на август или в началото на септември 1207 г. българската войска, предвождана от цар Калоян, се явила пред стените на силната крепост и я обсадила. Разказът за убийството на царя от ръката на покровителя на града Солун, великомъченик Димитрий, представя само една тагиграфска измислица, създадена и широко разпространена за прослава на светеца. И досега в гръцките области и дори у нас се срещат икони, върху които е представено как светецът, възседнал коня си, пробужда с дълго копие падналия на земята български владетел.

Малко вероятно е също твърдението, че царят е бил погубен от своя пръв воевода, куманин Манастър. В такава случка би трябвало да се допусне, че срещу Калоян е бил образуван заговор, а главно оръдие за погубване то на царя е бил именно вождът на най-верните Калоянови съюзници — куманите. Верно е, че двамата по-възрастни Калоянови братя, Асен и Петър, погинули от ръцете на заговорници. Загърба на тези заговорници обаче била ръката на византийското правителство. А сега Византийската империя вече не съществувала: от около четири години насам Цариград се намирал във владение на рикарите от Четвъртия кръстоносен поход. Основанията, върху които се гради предположението за заговор, организиран с главно участие на кумански първенци, са неубедителни. Поеди да приемем верността за узурпация на калояновия племенник Борил, нека ги спомним за теж-

кото политическо положение, в което изпаднала българската държава след смъртта на цар Калоян. Към 1207 г. синовете на Асен I са били малолетни деца: Иван Асен III е бил 11—12-годишно момче, неговият брат Александър едва на две години по-малък. Измежду всички родственици на тримата Асеневци все пак най-целесъобразен и оправдан бил изборът на Борил за български владетел. Неговата женитба за овдовялата царица куманка трябва да се обясни главно, ако не и единствено, с желанието за създаване на приемственост и узаконяване на властта. През втората половина от своето управление цар Борил действувал наистина като узурпатор. Като вземем под внимание напълно поведенето на друг узурпатор от византийската история, бихме могли да допуснем, че при поемането на властта той ще да се е създал да се представи като законен приемник на покойния цар и като покровител на малолетните Асеневци. Отличаването на малолетните деца на Асен I отивало в земата на куманите, а по-късно в областта на Галиция като куманско княжество представляло, очевидно, предпазна линия отстрана на притежателите на първите Асеневци.

Против предположението за извършено покушение и не посредно свързана с неговото узурпация говорят свидетелствата на близки по време на събитията исторически извори. Благодарение на тяхние знаем, че тялото на починалия цар е било трикратно запазено: възрожденските били издадени, трупуто е било „обослено“ и в печално шествие върнато в столицата Търново. Едва ли заговорниците измежду приближените на царя биха се погрижили така да запазят трупа и да му отдадат последна почит. Такимото отклонение в земята на куманите на Асеневците си нове, за да бъдат там опазени, грижите за запазване на Калояновото тяло, отдаването на почит към покойника — всичко това опровергава предположението за съществуването на каквато възмездна на царя куманска партия. Последна почит към владетеля-воин е могла да бъде оказана, когато трупуто е било положено именно в църквата, която по-късно, след победата при Клокотница през март 1230 г., Иван Асен II посветил на 40-те сватиници мъченици, в деня на чиято памет била извоювана българската победа. При тесния съюз между държавната и църковната власт по време на Асеневци погребението на царя в тази църква не представляло никакво нарушение на църковните канони. Ако се отхвърли догадката, че трупуто е било погребан първоначално някъде другаде, а после е бил пренесен в тази църква, би трябвало да се допусне, че твърдението на Иван Асен II, изказано в неговия надпис от 1230 г., че той бил „изградиш из основата“ църквата, следва да се тълкува условно, именно като риторично преувеличение.

Върху челната част на черепа на новооткрития скелет личат следи от рана. Тя е зараснала (цикатризирана), което ще рече не е била смъртоносна — с други думи, получена е била известно време преди смъртта, при някоя предмина битка, водена от покойника. Известното на византийския историк от XIII в. Георги Акрополит, близък до събитията, че Калоян починал от „болестта плеврит“ не би била да бъде отхвърляно като неправдоподобие.

Изобщо няма никакви сериозни основания да се отхвърли предположението, че търновските археолози са попаднали именно на гроба на прославения български владетел, който продължил да носи до края на живота си масивния златен пръстен-печат от своите младежки години. Нека се надяваме, че новите изследвания в търновската църква „Св. четирдесет мъченици“ ще ни дадат допълнителни данни в потвърждение на това предпазливо, но все пак твърде правдоподобно тълкуване относно новооткрития гроб и златния пръстен от Търново. Ако, следвайки методите на познатия съветски художник-реставратор Герасимов, опитаме да възстановим изцяло образа въз основа на намерения череп, не ще възстателем лика на една от най-започитаните исторически личности от нашето средновековие.

проф. Иван ДУИЧЕВ

Статията на Йордан Вълчев „Още за „Калояновия пръстен“, поместена в бр. 90 от 31 юли т. г. във в. „Борба“ и в. „Антени“, предизвика голям интерес сред читателите и специалистите. В отговор на статията бяха написани дискуссионни материали от проф. Стамен Михайлов „Калояновия пръстен“ във в. „Вечерни новини“, от н. с. Камен Колев, в пловдивския вестник „Отечествен глас“.

Редакцията помоли редица изтъкнати учени и специалисти в тази област, а също така и някои писатели да вземат отношение и изкажат свои мнения и съображения.

На тази страница поместваме статията на проф. Иван Дуйчев, проф. Тодор Герасимов и н. с. Вълчо Вълков. Ние подкрепяме изцяло аргументите на проф. Иван Дуйчев.

Работници и бойци от Н-ското поделение участва в разкопките за проучване южната част на църквата „Свети четирдесет мъченици“ във Велико Търново.

Снимка: Иван ДИМИТРОВ

ВЪЗРАЖЕНИЕ ОКОЛО „КАЛОЯНОВИЯ ПРЪСТЕН“

Прочетох напечатаната на отдавна във в. „Борба“ статия на Йордан Вълчев „Още за Калояновия пръстен“.

За съжаление авторът на статията в подкрепа на застъпената от него теза си е по-скоро с три довода, които не отговарят на действителността. Единият от тях е, че името Калоян в надписа върху пръстена е гравирано в дагивна форма и се чете Калоян. Всъщност, както добре личи и от поместената фотография на надписа, името не завършва с У, а с буквите О и В. И целият надпис гласи Калоянов пръстен.

С подобно окончание са имената на притежателите на други два пръстена-печати от същото време (XIV в.) — ВИТОМИРОВ ПРЪСТЕН и ХОДОРОВ ПРЪСТЕН. Ще добавим, че в старите български надписи винаги буквата У е във вид на 8, разтворена в горната ѝ част.

Странно е, че авторът на статията, за да подкрепи твърдението си, че златният пръстен-печат е на цар Калоян, си позволява да изпускат букви (ОВ) и ги замества с друга (У), което нещо е недопустимо.

Надписът от пръстена започва с кръстен знак. Оба че Вълчев убеждава читателя, че това не е обикновен кръст, а буквата АЗЪ от глаголическата азбука. Затова свидетелствували двете отсечени чертички, спускащи се от краищата на хоризонталното рамо на кръста.

С този знак започвали и някои надписи на хан Омуртаг. Трябва да подчертаем, че кръстният знак от надписа върху пръстена няма нищо общо с глаголическата буква АЗЪ. В него четирите краища едва-едва се разширяват във вид на равнобедрени триъгълници и затова хоризонталното рамо на кръста няма никакви отсечени чертички. И още нещо, кръстът в Омуртаговите надписи не може да бъде буквата АЗЪ от глаголицата, тъй като тази българска азбука е създадена след на шестото покръстване, а Омуртаговите надписи са от много по-ранно време.

С кръст започват всички надписи от средните векове не само у нас, но и във Византия, Западна Европа и др. Силно вероятно твърдението на Вълчев, че кръстът в надписа от пръстена е царски знак и представя държавническа традиция от Първата българска държава е съвсем несъстоятелно.

Все със същата цел авторът на статията се позовава и на образа на стилизираното животно, което той не правилно назовава дракон и го пише с главна буква. Драконът в паметниците на изкуството се представя с крила. Четворното животно от пръстена няма нищо общо с иконографията на дракона, тъй като не е изобразено с крила. То по-скоро е лъв или пантера. Ето защо писаното от Вълчев, че този образ бил знак на годината, в която се е въздигнал Калоян на търновския престол е

произволно. Авторът отива дори и по-нататък, като твърди, че пръстенът-печат е от наши и чужди специалисти, че думата дракон на прабългарски се наричала вер. Напротив, доказано е въз основа на писмени паметници, че гръцката дума дракон на прабългарски се казва дилом; а с думата вер се означава вълк.

Известно е, че в средновековна България подир покръстването ни в 865/6 г. за датирани си служат с възприето от Византия летоисчисление от сътворението на света и от Рождество Христово.

Един от надписите на Омуртаг е датирен също така и новременно по двете християнски летоброения.

Изключено е по времето на цар Калоян да са си служили с прабългарското летоброение. Достатъчно е да спомнем, че златопечатното слово на цар Калоян до главатата на римската църква е дагивна форма и се чете Калоян. Като следваме от сътворението на света: 6712 г., която отговаря на 1203 г. Надписът на Иван Асен II в църквата „Св. 40 мъченици“ в Търново е датирен и по двете летоисчисления: 6738 (от сътворението на света) и 1230 от Рождество Христово.

Но шом като Вълчев се мъчи да убеди любознателните, че пръстенът-печат с името Калоян е на търновския владетел Калоян, би трябвало да обясни защо в надписа му липсва най-съществен белег — титлата цар, която винаги се поставя във надписи, монети, грамоти и пр., издадени от името на царете.

А един владетел като цар Калоян не би допуснал да гравират върху неговия пръстен-печат само името му без титлата цар. Дори доколкото владетел на град Прилеп в Македония Вълкашин е поставил титлата с крал върху неговия пръстен-печат: „КРАЛЪ ВЪЛКАШИНА ПРЪСТЕН“.

Пръстенът-печат може да е само на някакъв търновски болярин, погребан в църквата „Св. 40 мъченици“, както са и останалите няколко погребения на боляри, открити през 1972 и 1973 г.

Смятам за излишно да излагам археологическите данни, които също така свидетелствуват против идентификацията на личността Калоян от надписа върху пръстена с цар Калоян.

проф. Тодор ГЕРАСИМОВ

ЗА „КАЛОЯНОВИЯ ПРЪСТЕН“ ЗАДЪЛБОЧЕНО И КОМПЕТЕНТНО

Поместената в бр. 90 на в. „Борба“ статия на Йордан Вълчев под надслов „Още за „Калояновия пръстен“ изобилства с неточни виждания и определения, както и с фактически грешки и нелогични обяснения. Авторът защитава пренебрежнати според него предположения, приписващи открития при миналогодичните разкопки на църквата „Св. 40 мъченици“ пръстен-печат с надпис „Калоянов пръстен“, на цар Калоян. Обаче той не се е осведомил, че тези предположения бяха обжидани не само на първия консулт на специалистите, но и пред официална комисия от Единния център за исторически изследвания и подготовки на кадри в София. В комисията бяха включени изтъкнати наши учени — историци и археолози, а на обсъждане то присъствуваха отговорни партийни и държавни дейци на града и окръга. На откритието беше погледнато с най-голямо внимание и сериозност и ако предположението за цар Калоян бяха „основа телни“, те щяха да бъдат приети тогава и нямаше да става нужда Вълчев да „доказва“ това сега. Ето защо излишно и ненавременно се по-дига от него този спор и то със стемежа да се внуши на читателите, че поради неразбиране от страна на някои специалисти неправилно се тълкува едно голямо откритие. Факт е, че авторът се е улавял по минимални грешки и докове е достигнал до опитам да посоча в следващите редове.

1. Ползувайки моята популярна публикация на находката (в. „Велико Търново“, юни 1973 г.), Йордан Вълчев не е пренецел, че приложена към нея снимка на пръстена е неподходяща за четене и тълкуване на надписа. Тя дава само обща представа за формата на пръстена и неговия изглед. Макар че приканва читателите към внимателно разглеждане, той не е забелязал, че плочката с надписа се вижда отстраня и оптичната деформация е променила очертанията на буквите и образите. Поради това той „вижда“ крайната буква на първата дума в надписа не като В (ВЕДЕ), а като 8 (ОУКЪ) и кръста пред същата дума като глаголическата буква (АЗЪ). Отпечатаната във в. „Борба“ снимка, илюстрираща статията на Вълчев опровергава напълно тези „виждания“ и не подкрепя казаното в текста. Колкото и да е слабо клиширана, всеки може да се увери от нея, че крайната буква е В (ВЕДЕ) и кръстът си е кръст. (Заедно с други снимки, аз бях представил и тези като илюстрация на материал към споменатата моя публикация. По прегледа на редакцията на в. „Велико Търново“, тя не беше приложена).

Обявил В (ВЕДЕ) за 8 (ОУКЪ) Вълчев я свързва с предходната буква „О“ (ОНЪ). Това съчетание грешно е и оприличено на другата разновидност, с която се бележи в кирилските паметници звука „У“ — ОУ (ОНЪ И ИЖИЦА). Като следваме неговата „орфография“ трябва да четем КАЛОЯНОВ, а не КАЛОЯНУ. При такъв случай КАЛОЯНОВ не е в никакъв падеж и са неуместни разсъжденията му кой падеж изразява по-добре притежанието — детелният или родителният.

2. По-нататък в статията е поднесено съвсем превратно тълкуване на кръста и неговата роля в надписа. Преди всичко в него един в първобългарските надписи няма фигура наподобяваща щоголе на глаголическото (АЗЪ). Безприкословно уверение, че това е „царски знак“ е някакво недоразумение. Не с такива знаци се характеризират владетелските надписи, а с титлите ВЕЛИК ХАН, ЦАР И САМОДЪРЖЕЦ, ЦАР НА БЪЛГАРИТЕ. Тези „царски знаци“ са поставяни и върху пръстените на титулвани лица.

3. Традицията за Вълчев университетски аргумент. Той насича съдържанието на находката със символи и легенди, целещи да запълнят онова, което липсва в надписа. Те са вилетени в космогоничните представи и летоброението на първобългарите, и стига да не накърнено чувството ни за историчност, за движение и изменение на нещата във времето и пространството, ние ще повярваме, че от епохата на първобългарските ханове до Калояновото царуване не е било промена по почти нищо.

Със същата убежденост, като в горните два случая, авторът твърди, че гравирани в средата на плочката животно е дракон и то не какъвто да е, а от зодиакалния кръг на първобългарите и на всякакъв го пише с главна буква. Изключено е Вълчев да не знае как се изобразява това митично същество в изкуството. Изглежда, че в момента в който е писал статията си, е забравил рисунката върху корницата на неговия сборник разкази, озаглавен „Родиме се мейови“ (Б. П. 1969). А за читателя на вестника ще кажа, че в приложното изкуство и орнаментиката на различни средновековни народи драконът се изобразява с почти едни и същи характерни белези. Огромно вълечуто, с навити на спирали туловище, към корото понаголя се прибавят крака и тънки криле. Главата му е с широко разтворена уста, от която се показват остри зъби и изплезен език. Понякога над тила се поставят изправени нагоре или обърнати назад уши. Наред с изобразеното същество върху пръстена „фантастично животно“. Този термин се употребява в историята на изкуството за подобни случаи, където фантазията на художника обединява части на различни животни и митични същества в едно изображение. Познати ми са такива съчетания, при които главата на дракона е поставяна върху тяло на птица с разперени криле.

Следователно и в този случай Йордан Вълчев няма реален повод да свързва ани-мистично-космогонистичните представи и летоброението на първобългарите с Калояновия пръстен. За обоснова на подобна връзка не е достатъчно да цитира само собствената си статия от сп. „Наша родина“, където излага още по-илюстрирани мисли, защото любознателните читатели могат да открият и други съчинения, където въз основа на Орхонско-енисейските надписи наименованията на животните не са в същия превод и редът им в зодиакалния кръг на първобългарите е представен съвсем иначе. В такива статии може да се прочете, че „Вер“ не е змея, а се превежда ту като „вълк“, ту като „мишка“, а за дракона „все още не е известно как се е наричал на езика на първобългарите и зодиакалния кръг се поставя или на пето или на десето място, но не и като шесто място. При такива погрешни виждания и произволни връзки между фактите и събитията от нашата история никак не е възможно да се достигне до куриозното заключение, че цар Калоян е погребан в църква; построена по времето на Ив. Асен II. Никой от досегашните притежатели нахипотезата, че пръстенът е принадлежал на цар Калоян, не е приел той явен анахронизъм. Правят се по-субективни догадки за все още неоткрити по-стари градежи, по-стари църкви и дори по-стар манастир. Тези неща не са невъзможни теоретически, но за сега нямат фактическия подкреп и за тях ще се разсъждава тогава, когато станат известни. Крайно време е към откритието в църквата „Св. 40 мъченици“ да се погледне по-търпеливо и да се пише по-компетентно.

Вълчо ВЪЛЧЕВ

и. с. при Окръжен исторически музей Велико Търново

ТЕЛЕВИЗИЯ

ЧЕТВЪРТЪК — 13 СЕПТЕМВРИ

10.00 — По света и у нас: 10.30 — Гимнастика: 10.35 — „Евновата книга“ — предаване за деца: 10.50 — „Изгорялата следа“ — телевизионен филм на ГДР: 11.50 — Атлас: „Смолян“: 12.25 — Мелодия на месеца: 12.30 — Информационен дневник: 17.00 — „Лято-73“ — програма на английски език: 18.00 — Новини на български, руски, немски, френски и английски език: 19.00 — „Да обичам“ — очерк за пловдивската учителка Янакиева: 19.15 — „Хора и машини“ — стар — предаване за селските стога

ни: 19.25 — „Непокорената комуна“ — филм за с. Лесичево, По-звездичко: 19.50 — Лека нощ, деца: 20.00 — По света и у нас: 20.25 — „Септемврийска поезия“ — рецитал: 20.40 — Концерт на родна музика и танци: 21.00 — Телевизионен театър „Но преди да станем големи“ от Вл. Голев: 22.05 — „Философия и революция“ — творчески портрет на академик Саво Гановски: 22.30 — Творби от Лист — изпълнява и. а. Юри Букос: 22.40 — Магазин за жени: 22.50 — Новини: 23.00 — „Лято-73“ — програма на немски език.